

TRẦN-ĐẮC-NGHĨA
TỔNG-LÝ

Giá bán nhật trình

Trọn năm.....5400
Sáu tháng.....3 00

Những bài gởi đến không
dùng lên báo được thời
không lệ trả lại, xin các
ngài lưu ý.

AN-HÀ-BÀO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NGŨ DE L'APPEL

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles

NHÀ BÁO Ở TẠI BƯỞNG— Boulevard Delanoue—Cantho

TRƯƠNG-QUANG-TIỀN
CHỦ-BÚT

Về việc mua bán hay là
mua nhật-trình xin đề thơ
cho M. TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gởi số tiền
luôn, bản-quản lấy làm
thâm cảm.

LÝ-LUẬN VỚI THIẾT-HÀNH

Người Bắc nói được làm được; người Nam nói được mà.....

Lý-luận với thiết-hành khác nhau là thế nào? Lý-luận là nói, là phê-bày cái ý-kiến mình ra; mà thiết-hành là làm, là tổ-chức cái công việc khởi-xương. Hai dạng xem như có phần-trái nhau mà vốn là hòa-lạc nhau lắm. Không có lý-luận thì thiết-hành cũng không có được việc gì to-tác, có được chăng nữa thì cũng chỉ là việc tư của một người, chứ không phải là việc chung của nhiều người góp-nhóp ý-kiến mà tổ-chức lên.

Gần đây ta xem lý-luận và thiết-hành của người Bắc khác hẳn với lý-luận và thiết-hành của người Nam, vậy nói ngay ra, tưởng cũng không phải là có ý khinh rẻ chỉ người mình, mà thật là muốn cho chúng-nhau tầm lòng nhiệt-thành của người mình lên, tưởng đồng-bào trong Nam cũng xét kỹ mà thử cho.

Kia mới căn cứ dư-luận ngoài Bắc hô-hào có vẻ lên một lúc mà hội Khai-tri tiến-dức đã thành-lập. Từ ấy đến nay hội đã làm biết bao là... Việt-Nam. Mới đây lại chỉ trong khoản mấy tuần báo-chương cổ-dòng về việc Án-tri-viện trong khắp các nơi, thời cái trách-nhiệm lại giao về cho hội K. T. T. Đ. tổ-hiệu, thế mà ngày nay ngoài Bắc nhiều nơi đã có Án-tri-viện. Nghe đâu nay mai hội sẽ khởi xướng lập nên Hàn-lâm-viện như Hàn-lâm-viện bên Pháp để sắp đặt tiếng nói nước nhà được thống-nhất và có qui-cử chuẩn-thống.

Ồ! những công-cuộc vĩ-dại ấy, nếu tầm lòng nhiệt-thành của người ta không đầy đủ, có lương đi một chút, thời tất không thể nào thành-dạt được. Xem đây đủ thấy người Bắc họ lấy làm sốt-sắng với lý-luận là chừng nào, có kẻ nói được thời có người làm được.

Vì vậy mà công-nghệ họ một ngày một phát-dạt, cái đó đã đánh, cho đến thương-mại là cái nghề của Hoa-khieu có đủ tư-cách, thế mà muốn tranh-cạnh với họ cũng đến cháy mặt năm lương chứ chẳng thương.

Người Nam ta, lý-luận cũng không kém gì người Bắc, ngặt thiết-hành thời xem như hàng-làng bơ-lơ, có kẻ nói mà không có người làm, một việc công ích công lợi gì, các báo hết sức gò mỗ khoa chuồng công ích vô, không thấy ai nhiệt tâm đến. Cách mấy tháng trước, hội Khuyến-học ở Saigon có bày ra một tuần, vài tuần lễ, diễn-thuyết một lần để công chúng đến nghe, công là cuộc bỏ phí lắm. Thế mà không được mấy

người dưng-dần, lại chỉ trong một tháng, vài tháng chỉ đủ thời cái cơ-bản động không còn thấy tâm hơi gì nữa, khá tiếc thay!

Thật đáng lo cho tầm lòng người-lành của người mình, vì đó là cái nguyên-nhân nó làm cho đình-trệ cuộc tiến-hóa, mà có hại cho xã-hội không biết là bao nhiêu. Giả như nay ta tiếp tục theo người Bắc, xướng khởi cái vấn đề lập Án-tri-viện lên, thời chắc chắc không thấy công hiệu gì, không mấy nười chịu bỏ tiền quyền vào việc chung, đâu một vài chục bạc mà các nhà cư phú cũng làm ngơ, chỉ như ra dự cử nghị-viên quàn-bat thời hai ba chục ngàn công vô hại, miếng mua được cái chức thời thôi, xô-lảy nhau, nói xấu nhau, vài bạc ra như trấu, giành nhau mua thân không khác nào mấy chi hàng cá ngoài chợ. Than ôi! tầm lòng của người mình nghĩ bất động-dư... chúng cái hư-danh như thế thời họ thật lấy làm sốt-sắng mà thiết-hành lắm, đâu dư-luận có kích-bát đến đâu họ cũng giả tại ngơ mặt lập.

Bắc Nam cùng đội một trời chung, cùng một máu-mủ, cùng một lịch-sử, mà sau này bao nhiêu cái tình-thần văn-minh thời Bắc thâu-thập cả, chỉ để lại cho Nam cái hình thức văn-minh thời. Cơ tiến-hóa khác nhau như một trời một vực, rằng sống mà xem cái tương lai trong vài mươi năm về sau.

Hỡi đồng-bào trong Nam ta! mau tỉnh giấc!

W.

Tải nhậm Đồng-Pháp

Quan Tổng-Thống Toàn-Quyền Maurice Long, mấy tháng nay về Clanch-quốc bản tính nhiều điều lợi ích cho cõi Đông-Pháp này. Nay ngài trở lại cầm quyền chầu-b trị được để thi-thở những điều lợi-ích mà ngài đã xin nơi Thượng-nghị-Viện bên Chánh-quốc.

Ngài đã xuống tàu hôm ngày 3 Novembre 1922 mà trở qua Đông-P.áp; ngài sẽ đến Saigon trong thượng tuần tháng chạp tây tức là ngày 7 hay là 8 Decembre tới đây.

Có khi ngài sẽ ngồi Chủ-tọa cuộc Chánh-trị Hội-Đồng sẽ mở trong ngày 18 Decembre 1922.

Bản-Báo chúng tôi chúc cho ngài quá hải bình an vô dạng.

AN-HÀ-BÀO

Lễ kỷ niệm ngày Đình chiến tại Cantho

Trận giặc kinh thiên vĩ địa ở Âu-châu, bởi cường quyền muốn đoạt công lý mà gây nên khởi lửa trời 5 năm, xương chất nên gò, máu tuông tợ suối; đổ máu sanh linh. Ở cái thâm-trung này... 11-11-1918 là ngày ngưng việc binh đao, ngưng bao công hội mà tình cuộc Hoà-bình. Ngày này là ngày khắp cả Hoàng-đạo mừng vui hớn hờ, ngày này là ngày kỷ-niệm của nhân loại trong nhĩ thập thế kỷ này, ngày này là ngày có vẻ cao thượng, miên diên cùng lý, chuộng trông vang vẫy tỏ đầu hàn-hoang từ đây được thái bình trong thiên hạ!

Năm nay 1922, lễ kỷ niệm ngày Đình-chiến (11 Novembre) tại Cantho xem ra có vẻ vui vẻ hơn năm rồi. Khắp Châu-thành như là nơi chiến-sĩ trận-vong-đài cứ trổ vẻ rực rỡ, đèn điện ban đêm sáng tỏ ban ngày. Còn bữa 10 Novembre... nơi sự chưng cộ đèn, hát bóng giữa trời, hát bội Annam tại chợ, nhạc tây nhạc tiêu, nhạc Annam, múa lân; còn trong các nhà thờ: Đình, chùa, nhà công-sở trông chuồng rên-rì cầu cho các von... hình tượng sĩ tinh độ siêng năng.

Qua ngày 11 Novembre, chính là ngày lễ: 6 giờ ban mai phát lên 21 tiếng súng. Rồi khởi các cuộc chơi, đua xe máy, đua người lớn, đua con nít, nhảy bao, đập ôi, kéo giây, cạp bột, leo cây, di cần giơ, theo thùng, xích-du, đập tỉnh, vãi-su, ...v.v. Búng 11 giờ trưa làm lễ kỷ-niệm giờ đình-chiến tại chiến-sĩ trận-vong đài, diêm binh "Mũ-tà" trước đài, các quan Tây-Nam tề tựu đủ mặt nơi đó, có nhạc tây, nhạc Nam, Khách và Cao-man trợ lực thổi giêng phèn-trám, chuồng nhà thờ, chùa đình đều đổ lên trống sấm đục nói; khi xe hơi quan chủ Tỉnh Lebrun đến nơi, nhạc tây thời bản ái quốc tiếp chào, tui trea chơi cây Đại-kỳ được nơi đài chiến-sĩ xô ra đủ các thư cơ "Đồng minh liên hiệp chư quốc cộng hội, xem ra có tinh thần ai thảo an nhau lắm, kẻ đó quan chủ tỉnh tiếp cùng quan Hai tổng quản các ty Tuần-cảnh miếu Hậu-giang, mà kban đạo binh mà-tà, gươm rút vô, sắp có hàng ngũ đi qua lại mấy hiệp trước Đại, xem ra rất có oai-ngai hùng vô!

Các quan Tây, Nam và triều hạ tự xem cuộc diễu binh này rất đông. Chiều lại, lúc 4 giờ có hội đấu cầu "Bá-binh" tại sân-ban gần Trường-học nhà nước. Hội Cantho-Sport đấu với hội Cantho-Scolaire, 2 bên đấu trọn 2 giờ, đồng lực đồng tài, thắng phụ bất phân; chung cuộc cả 2 hội được tiếng khen và được thưởng. Cuộc đá banh này có quan chủ tỉnh và các quan Tây, Nam dự khán, có nhạc tây giúp vui và người ta đến coi đông đầy dẫy. Tối lại có tháp đèn diễn rạng người tại chiến-sĩ đài. Trọn cuộc lễ ngày đêm có hát An-nam thi tại chợ Cantho cho thính hạ xem lại nhớ nhẫm lúc trời không mưa gió chi, nên 2 ngày lễ Kỷ-niệm Đình-chiến tại Cantho được trọn vui và nhộn nhạo tự chơi rất đông đảo.

DI ĐOAN

TIỀN-ÔNG XƯƠNG PHAM-TRAN CỬU-GIAN
ĐỘ-THỂ TẠI QUẬN VŨNG-LIEM TỤC KÊU ĐẠO-DANH
(Tiếp theo)

Kia Chánh-phủ hết lòng lo cuộc sanh-tồn cho ta nên mỗi châu mỗi quận đều có lập nhà báo-sáng; phòng sư đau-ốm cho đồng-bào ta, có chỗ mà uống thuốc, có chỗ mà dưỡng bệnh v...v., lại mỗi tháng có quan thầy đi khắp trong tổng thì thuốc cho nhơn-dân; thì sự may-mắn sự hữu-hạnh cho ta về việc đau-ốm bệnh-hoạn không biết chừng nào. Thế mà phần nhiều đồng-bào ta không chịu dùng thuốc tây nói rằng: thuốc tây không hay không nghiệm. Lại nghe lời quán gặt-gấm kia, nó cho uống giã-vàng; mà hay nói gì, lại nó cho uống các thứ rễ cây trên núi; may nhảm bệnh thì hết, chẳng may uống nhảm các thứ rễ cây độc thì chết! mà sự may thì ít, sự rủi lại nhiều. Có chết thì đổ cho số mạng cứu căn không ai cứu sống; còn may nhảm bệnh mạnh thì đồn thấy tiền thầy pháp, thầy thuốc...v.v. nó là quán giả-dối gặt-gấm bao giờ. Bồng-bào ta ơi! chúng nó tham chút lợi còn-con, mà coi mạng người nhẹ dường lông, đồng-bào ta có xét đến cho chăng?

Số bao qua rồi tôi có nói, những quán vô nghiệp-nghệ, trôi nổi bình-bồng, nay tập lang này, mai tập lang khác, tầm phưng tằm kẻ gặt-gấm mà kiếm ăn, cứ có linh-nghệ chi đầu mà đua nhau tẩu-khinh sùng-bái một kẻ tiêu-nhân tiện như thế, tôi chắc có người bởi tôi: thiếu chi mưu gặt-gấm mà phải làm như vậy? chẳng qua người ta dắc quả; nay đã tuyệt cốc rồi... tri nói ba niên uen, là uen hậu, biết số mạng người út tuổi thanh suy, nên xuống trần cứu nhơn độ thế. — Chao ôi! nếu hỏi tôi như thế và nói như vậy tôi xin thưa: chúng nó vô nghiệp-nghệ mà muốn bày mưu khác động gặt-gấm mà kiếm ăn, thì chắc không khỏi bị từ, bị mang trăng mà chờ. Chỉ bằng trong buổi này lòng người còn mê-tin, tin về việc di-doan huyền-hoặc, giả nghệ đạo-cốc, có kẻ

phân; chung cuộc cả 2 hội được tiếng khen và được thưởng. Cuộc đá banh này có quan chủ tỉnh và các quan Tây, Nam dự khán, có nhạc tây giúp vui và người ta đến coi đông đầy dẫy. Tối lại có tháp đèn diễn rạng người tại chiến-sĩ đài. Trọn cuộc lễ ngày đêm có hát An-nam thi tại chợ Cantho cho thính hạ xem lại nhớ nhẫm lúc trời không mưa gió chi, nên 2 ngày lễ Kỷ-niệm Đình-chiến tại Cantho được trọn vui và nhộn nhạo tự chơi rất đông đảo.

T. T.

kính, người trọng, kẻ đưa, người rước, lại thêm đem tiền cầu khấn cho ăn, chầu vinh hơn; rồi mà cho bệnh có chết cuốn gói đi ngay. Còn may cho bệnh có mạnh, thì người một chỗ mệ-sức thấu tiến.

Kia vợ một tên khách-trú kia, cũng ở quận V. L. thuộc về làng T. T. tục kêu chú Cách. Vợ chồng buôn bán không có tư bản gì bao nhiêu; thiếu trước hụt sau, từ ngày nó nói rằng: Có-liền mượn xát vợ nó lên lên xuống xuống; xin ai có bệnh chi, hay là mắc bà nào quá phạt (bây là bà Cỏ, bà Hồng v.v.) hoặc người nào muốn biết số mạng thanh suy đến cầu có-liền nói giùm cho; linh lắm! Bởi lòng, người mê-tin tin-nhảm về việc di-doan, đến coi nưôm-nượp, ngày đêm chẳng giử; song sự trúng trật trời thay, miếng mỗi người đến cầu có-liền coi; thì phải bại cả. Ngày nay tên khách trú cất dựng nhà ngói, có của có tiền bán buôn thanh phát, công nhơn có-liền làm lắm! Than ôi! đồng-bào bởi tin di-doan mà xum-lam giàu cho tên Cách!

Hay chẳng nói hạng người quê mùa đối-nát mà tin di-doan chi; tôi thường mục-kích lắm người có học-thức rộng, có tư-tướng xa, một hai khi gặp thời kiện vận quai, hao tài tổn của, sanh ra cái ác cảm đối với vợ con, cảnh gia-dinh không biết chi là dều-lạc-thủ, rồi cũng xoay qua tin nhảm về việc di-doan, rước thầy rước bồng, ếm cuộc đối, sửa lếp sửa nha làm cho lộn-xộn lộn-xăng; kết cuộc rồi chỉ để cho người biết mình là người nệ-tánh; chứ không có công-hiệu chi cả.

Nay muốn sự di-doan ngày một tiêu-diệt, đồng-bào ta khỏi mắc lừa quán giả-dối, ki ôi tổn tài bại mạng; thì chẳng chỉ hơn bần; xin quan trên ghé sát cho lính cảnh sát tầm bắt thấy pháp và mấy tay đạo-cối mà phạt một cách nặng nề! thì bực may lần lần tiêu-diệt đồng-bào ta mới khỏi mắc lừa quán giả-dối cho.

Than ôi! sự di-doan huyền-hặc ấy là cái ác-tập di-truyền; đồng-bào ta triêm-nhiệm đã lâu, nó in vào trong trí-não. Khi đau khi ốm, lúc thanh lúc suy, trầm đến ngàn lối đến mơ tưởng những sự huyền-phước trong giấc chiêm-bao; thế cho nên mới sanh ra di bởi di khoa, di cầu di cúng; thành ra cái thói quen rong-rã-hại.

Thế mà, đồng-bào ta ngày nay nhờ ơn Chánh-phủ mở-mang khai-hóa, đem hội-giống văn-minh rải khắp đất Việt-Nam, ta ngày nay có nên cái cựu-tục ần, mà bỏ thói di-doan di-truyền cho chẳng????

Nguyễn-Thanh

QUỐC TUYỂN CỜ HỒI ĐỒNG QUÂN HẠT TRONG NĂM 1922
 THUỘC QUẬN: CHUỖ ĐỐC — HATIÊN — LONG HUYỀN — BẠCH GIA — SÁM BẠC
 Lời cảm tạ

Kỷ báo ngày 9 Novembre không xu
bản, vì nhưn dịp lễ đình-chiến đn quá
không có làm việc, vậy xin có mấy l
kiểu lỗi cung chư đoc giả

An-Hi-Bio

L. C. M.

(Còn nữa)

